

Siniša Vuković
Selca, Split

SVJETLUCAVE PJESNI

Vlasta Vrandečić-Lebarić: ARDŪRA, Zagreb, 2001.

O pučiškoj pjesnikinji pisali smo već dvaput, s uvažavanjem, dakako, a i treći osvrt na njezino pjesništvo nuka nas na krajnje afirmativan stav. Još u svom prvijencu *Pučiške piturěške* Vlasta Vrandečić-Lebarić skrenula je na svoj pjev iznimnu pozornost: i čitalačke publike, ali i književne kritike. Drugom svojom knjigom, *Doleti buletin*, potvrdila je svoju kvalitetu te osigurala dugovječnije trajanje na čakavskom Parnasu.

Ardŭra je nevelika zbirka pjesama, no u isti mah i vrlo esencijalna, a posebno joj je vrijednost bogatstvo leksika. Kao i mnogokad dosad, i u *Ardŭri* je Lebarićeva nebrojenim dijalektalizmima udahнула život, ali i uzdigla ih u najgornji sloj jezične prakse. Ona oplemenjuje jezik, gradi ga, i širi krug njegovih korisnika - napose Pučišćana. Zato i možemo na njezinom pjesništvu primijeniti Nazorov distih iz jednog soneta: "Povede ti me i gdje nisam bio. / Na vrhu gore i na kraju gata" (*Hrvatski jezik*).

A naša se poetesa iskazala i kao vješt sastavljač aneksnog rječnika na kraju knjige. Istinabog, bilo bi bolje da su frazeologije pojašnjene unutar pripadajuće leksičke jedinice, a ne zasebno, no to su primjedbe koje bitno ne umanjuju kakvoću uratka. Svaka riječ istumačena je koncizno, jezgrovito, upravo koliko je potrebno. Imenice, tako, dobivaju i genitivni oblik, glagoli uz infinitiv i prvo lice jednine u prezentu, a pridjevi, izim muškog, još ženski i srednji oblik. Šteta je što glagoli nemaju oznaku trajanja (perfektivnost/imperfektivnost) imenice rod, te što ostale vrste riječi (zamjenice, prilozi, prijedlozi...) nisu posebno označene.

Ciklus od ovih petnaest pjesama zamišljen je kao sonetni vijenac, makar se ni jednoga od strogih pravila takvog ulančavanja pjesama Lebarićeva nije držala. Osmeračka izosilabičnost stihova jedina je nazovi konstanta, premda je i u tom pogledu pjesnikinja katkad odstupala. Vanjske rime nisu raspoređene u pravilnim

izmjenama - kako to, inače, mora biti - a čak ih i nema na pozicijama u kitici gdje bi se one i morale pojaviti. Od akrostiha u zaključnom magistraleu, jednako tako, nema ništa; kao što taj posljednji sonet(oid) i nije strukturiran od prvih stihova prethodnih četrnaest pjesni. Umjesto toga, Lebarićeva se odlučila za nesvakidašnju kombinaciju: na mjestu magistralea okomito je posložila završne verse prethodećih četrnaest sonet(oid)a. Uzevši konturne linije forme sonetnog vijenca, ali posvema preuredivši njegovu unutrašnju građu, Vlasta Vrandečić-Lebarić je - slično kao i Luko Paljetak u svojoj knjizi *Strpljivo stepenište* - zasnovala novi oblik cikličkog vezivanja soneta: sonetoidni vijenac.

Evo, tek u trećoj knjizi pjesama, Lebarićeva je prišla formi soneta. Dosadašnji njezin stil bio je slaganje lapidarnih stihova jednog pod drugi; gotovo da je nizala riječ po riječ: upravo kako *škerpelini* njezinih Pučišća nižu kamene kvadre, zidajući kuće ili oblažući okomite zidove i vodoravne pločnike. A okomica poezije Vlaste Lebarić maločac je isticani leksik, dijakronijski segment koji poetesa dosimlje iz samog dna bunara vlastitog i kolektivnog sjećanja; dok je os apscisa upravo časak što ga i ona sama proživljava, što ga vidi i doživljava u elementarnom obliku: sinkronijski to je rakurs koji ona dobiti hoće, zaustaviti ga, mumificirati i, najposlije, prenijeti ga nadolazećim naraštajima u što je god moguće izvornijem modalitetu.

Zapazili smo kako se u svojoj prijašnjoj poetskoj zbirci Vlasta Vrandečić-Lebarić služi zvukovnim efektima, temeljeći auditivne elemente u prvom redu na asonanci i aliteraciji. U *Ardûri* je ona od toliko naglašene primjene pjesničkih figura pomalo odstupila, ali se nije mogla uvijek oduprijeti ljepotama koje nastaju dovođenjem određenih riječi u izravni kontakt: "Učini li smo škomèšu / da je sùnca u šumprešu" (*Škomèša*). Obilje glazbe čuti nam je i u završnoj tercini pjesme *Pùti i manavõl*: "Grèz je muõj mòt, mlõt - sinjõl / mã, ol mlõta, gòro j' dõta / dišpetuõžasta ti svuõjta." A lijepe, metaforičnošću impregnirane misli i ideje neće nam promaknuti ni u stihovima: "U zĩkvi, kò u kopãnji" (*Muõre u kopãnji*), "Svè ti je tò - ça dõ zĩkva" (...) "Dõla zĩkva ça zĩkva dõ" (*Zĩkva*). Zikva je čest motiv pjevanja Lebarićeve u *Ardûri*, pa Tonko Maroević u predgovoru neslučajno poantira kako pjesnikinja: "premošćuje amplitudu od kolijevke pa do groba".

Vlasta Vrandečić-Lebarić pjeva i o kamenarskom zanatu koji je fundament egzistencije u Pučišćima, i o običajima vezanim za neku svetkovinu, i o toponimima koji za život u Pučišćima imaju i simboličko značenje..., a sve to na vrlo dopadljiv, prihvatljiv i pjesnički veoma uvjerljiv način. Ilustracije radi, navest ćemo naslove pjesama: *Muõre u kopãnji*, *Škomèša*, *U vrõji õka*, *Zĩkva*, *Svõt po svõt*, *Pùti i manavõl*,

Otác, Pat petrôde, Crjenö - crnö, po mîri čovîka, Čuvariĵa, Dišperacjün, Ivãnu, Sũstipon, Dospîlo se i Ardûra za krũnu.

Vlasta je Vrandečić-Lebarić, ovom zbirkom pjesama uzdigla već treći spomenik pučiškome iskonu i leksiku, a imamo pravo vjerovati kako tu ne završava niz u perivoju pjesnikinjina umjetničkog nadahnuća.